

KUR'AN'I SORGULADI VE MÜSLÜMAN OLDU

Prof. Jeffrey Long

**Bu videoda Prof. Jeffry Lang,
Kur'an ayetlerini tek tek sorgulayarak;
nasıl Müslüman olmaya karar verdiğini ve
hayatın amacı üzerine bir konuşma yapıyor.**

I. BÖLÜM

ÇOCUKLUĞU VE AİLE İÇİ ŞİDDETİN ONU ATEİST OLMAYA İTMESİ

Esselamualeyküm

Kur'an'ın, hayatın amacına dair bahsettiklerine değinmek istiyorum. Bence çok önemli bir konu bu, özellikle Amerika'da yaşayan Müslümanlar için; çünkü azınlıkta sayılırız ve yeni bir din sayılır. Ayrıca birçok insan, **“neye inandığımızı”** merak ediyor. Ve yeni bir dinle karşılaştıklarında merak ettikleri, bu dinin; hayatın amacı hakkında, varlığımızın amacı hakkında söyledikleridir.

Bir ateist açısından konuyu ele alacağım önce; çünkü anlatmak istediğim, Kur'an'ın ateistler için ne cevapları var, onu aktarmak. Başlangıçta (bu konuda 4-5 dakika konuşacağım) inandığım dinin, beni nasıl ateist yaptığını anlatacağım; çünkü Hıristiyan bir ailede büyüdüm. Ve sonra, 45 dakika kadar Kur'an hakkında ve Kur'an'ın dini bakış açımı nasıl değiştirdiğinden bahsedeceğim.

Öncelikle annemin ateist olmamda bir rolü olmadığını söylemek istiyorum. Annem, harika bir kadındı; güzel bir bayandı, çok ağırbaşlıydı, komşular onu çok severdi. Hemşireydi kendisi, çok yoğun; ölme ihtimali olan hastalarla ilgileniyordu. Onu gece işyerine almaya gittiğimde, birçok hasta beni kenara çekip annemin ne kadar iyi biri olduğunu söylerlerdi. Annem vefat ettiği ve cenazesi kaldırıldığında, birçok insan gelip annemle alakalı anılarını anlatırlardı. Çok defa bana, **“Jeffrey, annen çok dürüst bir insandı”** derlerdi. Kendisi çok dindardı; müthiş bir öğretmen, müthiş bir anneydi. Hoşgörülüydü, asla kötü söz duymazdınız ondan. Bütün hayatı boyunca bir tek küfür bile duymazdınız. Kimseye kaba davranmaz; tam bir dindar insan modeliydi. Çok lüks giyinmezdi, giyse de çok nadiren; yani diğer insanlarla görüştüğünde görürdünüz.

Babama gelince, o çok çetin bir adamdı. Birçok sebepten ötürü çabuk öfkelenen biriydi. Nerden geliyor bu öfkesi, bilmem; ama her gece, öfkesini bastırmak için çok fazla içerdi. Ve içmek, onu daha öfkeli hale getirirdi; çünkü babam, bir an gülerken aniden öfkelenebilir ve sebepsiz yere kızabilirdi, asla nedenini anlayamazdık. Kızdığı zaman ev, savaş alanına döner-

di, saatlerce durmazdı, öfkesi dinmezdi; ta ki, yatana kadar. Ve bu her zaman, her gece olurdu. Biz dört kardeşтик; ben, dördüncü sıradaydım aralarında. Kardeşlerim ve ben oldukça şiddetli bir çocukluk dönemi geçirdik. Ama çok daha kötüsünü söyleyim size; babamın, anneme yaptığı zulmü izlemektir. Bir gün, iki gün, üç gün; her gün, her gece aynıydı vaziyet ve hiç bitmeyen bir kâbus gibiydi.

Anlıyor musunuz? Eğer babanızın hedefi, sadece sizseniz bu, o kadar da kötü değildi. **“Kötü”** diyebilirsiniz, eğer böyleyse durum; fakat o kadarla da bitmiyor, o an sadece hayatta kalmayı düşünüyorsunuz. Size yumruk atabilir, yerde tekmeleyebilir; dışarı atabilir sizi ve dövmekle tehdit edebilirdi. Yapabileceğiniz tek şey, kaçmaktır. Bu böyle devam etse de, sonucunu düşünmezsiniz. Psikolojin mi bozulmuş, önemi yoktu, gidip su içerdiniz sadece; çünkü bir şekilde onu hakettiğinizi bilmeniz gerekiyordu. Belki bu sefer bir suçun yoktu; ama geçmişte yaptıkların yeterliydi, sebep olarak. Suçu hep kendinde görmeliydin.

Ama çok daha kötüsü ise babanızın, annenize doğru yönelmesi ve içinizi saran korkuydu; çünkü annenizdi o ve bildiğiniz tek sevgi, şefkat kaynağıydı. Ama o an, küçük bir çocuk olarak her şeyinizi kaybetme tehlikesi yaşıyordunuz. Korkudan bile daha kötüsü, suçluluk hissiydi; sizi her yönden sarardı. Kendinizi suçlu hissetmeye başlayınca, babanıza karşı nefret beslemeye başlıyorsunuz; çünkü biz anne ve babaya saygıyı öğrendik, bu doğal bağlarla doğduk biz. Ama böyle bir şiddet görüp, içinizde büyüyen öfke daha da artınca; dağılıyordunuz resmen. En büyük suçluluksa, o gecenin böyle olmasının sebebi olarak kendinizi görmenizdi. Belki fark etmeden söylediğiniz ya da yaptığınız yanlış bir şey sebep oldu buna. Belki babanız sizi sevmiyordu öfkesi bundandı, belki merdivenden düşen annenizdi; ama hepsinden daha kötüsü aslında eli-kolu bağlı sadece seyredip, babanın annene yaptıklarını engelleyememek. Çünkü merdivenden aşağı düşen kişi; senin yatağını düzelter, üstünü örten, başının altına yastık koyan annendi; bu yüzden, sırf kendi güvenliğinin için saygı duyuyordun. Ve bu gibi olaylardan sonra iyi anlıyordun ki, sen zayıfsın, güçsüzsün, beceriksizsin; değersizsin ve sınırlandırılmışsın. Ve içinizdeki öfke gün geçtikçe büyüyor, sadece **“baba”** dediğiniz adama değil; kendinize de. Bir çocuğun, babası ve annesi arasında seçim yapmaya bırakılması, gerçekten çok kötü bir şey; adalete bakın!

Küçükken hep, babamın olmadığı hayaller kurardım; şiddetten uzak olmayı yani. Artık korkmak istemiyordum. Çıkışların olmadığı kâbuslardan kaçmak istiyordum. Bu yüzden Allah’a, babamı hayatımızdan alması için tekrar tekrar dua ederdim; ama yine ordaydı babam. ve ben de merak ediyordum, acaba Tanrı var mıydı? Annemi bu kadar sıkıntıda bırakan bir Tanrı, nasıl var olabilirdi? Annem ne yaptı ki, ya da biz çocuk olarak ne yaptık ki, böyle bir babayı hak etmiştik? Bu sorulara bir cevap bulamıyordum; ama kızgınca bunları söylemekten de kaçmıyordum. Birçok şeyi anlamayacak kadar küçüktüm. Neden annem, babamın zulmüne mahkûmdu? Anlamayacak kadar küçüktüm. Nasıl bir Tanrı, çocukların bu derecede korkma-

larına, annelerini bir sonraki sabah görememe ihtimaliyle yatağa girmelerine göz yumardı? Nasıl, bir Tanrı bu kadar öfke ve nefret koyardı babamın içine?

Bütün hayatım kaos, şiddet, korku içindeydi. Ve “**Tanrı var mıdır?**” sorusunu sormak, çok kolaydı artık; düşünün, o yaşlarda bu soruyu sormaya başladım. 60’lar, 70’lerdi o zamanlar; 12-13 yaşlarındaydım. Şüphem, gittikçe kuvvetleniyordu. Kennedy suikastı, Luter’in ölümü, birçok olay vardı burada. Beyaz Saray’a Richard geldiğinde, ırkçı isyankârlar ayaklandıklarında, çeteler arası çatışmaların çıktığı (bazılarına ben de maruz kalmıştım) ve Vietnam’da vicdansızca yapılan katliamı görünce; bütün bu olaylar, bende zaten var olan babamın bana çok iyi öğrettiği hayatı doğruluyordu. Dünya, sadece acının, şiddetin olduğu insanı mahveden bir yerdi. Ve çok yakında dedim ki, neden? Neden, neden Tanrı böyle yaratmıştı dünyayı? Niye “**cennet**” dediğimizde, böyle acının olduğu bir yerdeyiz? Neden, Vietnam’da üzerine mermi yağın, yerlerde çıplak şekilde tartaklanan çocukların hali böyleydi; bunu hak etmemelerine rağmen? Niye ırkçı gösteriler vardı? Niye liderlere suikastlar yapılıyordu? Niye şiddet hiç durmuyordu, sürekli devam ediyordu; suçsuz, masum ve günahsız insanlar için... Neden bizi de melek yapıp, cennetine koymadı ki? Eğer koysaydı, koyabilirdi; niye bizi günaha bu kadar meyilli yarattı? Neden dirençli yaratmadı? Melekleri yarattığı gibi bizi de yaratsaydı ya? Tanrı’nın bizim için yapabileceği en iyi dünya bu muydu; buna mı gücü yetiyordu sadece? Bir türlü anlayamamıştım. Çevremdeki dini adamlardan, doktorlardan; ya da kim bana öğüt verdiyse, beni tatmin edemediler.

Her ne ise, 16 yaşında ateist oldum; o sıralar bir Katolik okuluna girmeme rağmen. Bir derste profesörle, “**Tanrı**”nın hayatın amacına dair önemi hakkında konuşurken, Ateist olduğumu söyledim. Profesör dedi ki: “**Sen, Tanrı’ya inanmıyorsun galiba?**” Dedim ki: “**Galiba biraz öyle; inanmıyorum.**” Ve sonra dersten, hep F; yani en düşük not aldım.

2. BÖLÜM

KUR’AN’LA TANIŞMASI VE MÜSLAMEN OLUŞ SÜRECİ

Neyse, hikâyeyi çok fazla uzatmadan konuya gireyim. Bazı arkadaşlarım bana bir Kur’an verdiler. San Fransisko’da oturuyordum o zamanlar. San Fransisco Üniversitesinde çalışıyordum zaten. 27-28 yaşlarındaydım, hatırladığım kadarıyla. Diğer işlerimi bitirdim ve arkadaşımın bana verdiği Kur’an’ı okumaya başladım. İlk ayete geldim. Aslında Kur’an’ı açtıktan sonra sayfaları hızlıca okudum ve ikinci sureye geldim. 37 ayet kadar okudum ve insanın yaratılış hikâyesine geldim. Doğrusu, 9-10 uzun ayeti hızlıca okudum ve ilk erkek ve kadının hikâyesine geldim. Bazı detaylar gözüme çarptı, bunlar çocukluğumda öğrendiğim şeylere benziyordu; fakat bazı şeyler yanlıştı sanki. Açıktır ki, bu Kur’an’ı kim yazdıysa (Müslüman değildim tabii o zamanlar; bilemiyordum yazanı) hikâyeyi tam anlamamıştı. Detaylar çok karıştı ve hatta hikâyenin amacını bile hiç anlamamıştı. Bir daha okudum, sonra

bir kez daha; yazarın neyi vurgulamak istediğini anlamak istiyordum. Üçüncü kez, dördüncü kez okudum ve baktım ki, farklı şeyler var burada. Çok daha dikkatli okumaya karar verdim; satır satır, ayet ayet. Çünkü yazarın vurgulamak istediği başka bir nokta daha vardı bana göre. Ne olduğuyla alakalı emin değildim; ama şu belliydi ki, her kelime çok şey ifade ediyordu. Ve dedim ki, bu yazar müthiş bir zekâyâ sahip olmalı. Neyse ben yine kendi edindiğim tecrübeye döneyim.

2. Sure'ye, Bakara Suresinin 30. Ayetine geldim; şöyle başlıyordu: **“Hani Rabbin meleklerle, ‘Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım’ demişti.”** Halife demek, sureti gibi; yani vekil gibi, sureti gibi. **“Ben, yeryüzünde bir halife yaratacağım demişti. Melekler dedi ki: ‘Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz’ demişler. Allah da, ‘Doğrusu ben, sizin bilmediğinizi bilirim’ demişti.”** İşte bu ayet önem arz ediyordu; bu ayet ilgimi çekmişti. Bu ayet, tekrar tekrar Kur'an'ı okumamı sağladı. Bakın, nasıl başlıyor ayet: **“Hani Rabbin meleklerle, ‘Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım’ demişti.”** Bir halife, vekil; ya da suret. Dedim ki: Bu yeterince açık değil ki. Bir vekil yaratmak zorunda değilsin ki! Yarattın diyelim; ama her günah karşılığında ceza veriyorsun. Yazarın söylediğini anlamsız buluyordum; ama hala çekiyordu beni. Diğer satırlara baktım, diyordu ki: **“Melekler dedi ki; ‘orda bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.”** Yine baktım, çünkü soruya inanamadım bir türlü: **“Melekler dedi ki, ‘Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?’”** Baktım ve dedim ki; kesinlikle bu, benim sorum olmalıydı. Hala hata ve günah işleme potansiyelleri oldukça yüksekken, niye bu insanları yaratsın? Hala bozgunculuk çıkarıp, kan akıtabilen bir haldeyken; niye bu şiddeti ve bozguncu insanları yarattın? Onları melek yapabilirdin. Meleklerin dediği gibi, **“Oysa biz sana hamederek, daima seni tesbih ve takdis ediyoruz zaten.”** Din tarihindeki en temel ve sorulması gereken soruyu soruyor melekler. Neden, bu hata yapabilen insanı yarattın? Sana isyan bile edebilen, en kötü günahları işleyebilen bir insan... Hâlbuki melek olarak yaratabilirdin. Sorunun nerde olduğuna bakın; cennette soruyorlar bu soruyu; tam da yeri işte... Melekler yapsaydın, onlarla burada beraber olsaydık, Cennette olsalardı, ne güzel olurdu; niye dünyaya koydun insanları? Kendilerini senden uzak hissedecekleri, kötüye meyilli oldukları halde; senden uzak hissedip istediklerini yapabilecekleri bir yer. Melek olabilirlerdi ve onları cennete koysaydın da, sana itaatte kusur etmeselerdi. Soruya baktım, dedim ki: Bu, benim sorum. İnsanın yaratılışıyla alakalı ilk ayet ve gördüğüm şey, benim soracağım soru. Hayatım boyunca düşündüğüm, bildiğim her şey bu soru daydı işte. Sizce, yazar benim bütün bu hayatımı bilip, tam soracağım soruyu yazıp beni mahcup edip, kızdırma niyetinde olabilir mi hiç? Niye insan yaratıldı? En yakıcı ve en şiddetli yaratık. Hâlbuki melek olabilirlerdi. Cevaba bak: **“Allah dedi ki, ‘Doğrusu ben, sizin bilmediğinizi bilirim.’”** Yani, **“ben ne yaptığımı iyi biliyorum”** demektir günümüz dilinde. Dedim ki,

“**Sen, ne yaptığını iyi mi biliyorsun?**” Peki, söyle o zaman ne biliyorsun? 28 yaşında adamım, hala anlayamadım bunu; hala uğraştığım birçok mesele var zaten, bu soruyla alakalı. O kadar kolay değil. Öyle hemen, “**Ben yaptığımı biliyorum**” deyip bırakamazsın; daha ben bir şey yapmamışken, sen beni yaratmamışken... Bir an fark ettim ki, inanmadığım Tanrı’yla tartışıyordum. Kur’an okurken çok kez oluyordu bu. Bazen, gerçekten sanki beni çağıran bir sesle muhatap oluyordum, onunla konuşuyordum.

Neyse, bir sonraki ayete baktım. Tabi ki, Kur’an soruyu sorup bırakmamıştı; cevabı da vardı. Şöyle diyordu: “**Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti. Sonra onları meleklerle göstererek, ‘Eğer doğru söyleyenlerseniz hadi bana bunların isimlerini bildirin?’ dedi.**” Bu ayet tabi önceki ayete atıfta bulunuyor. Eski bildiklerime göre Hz. Âdem meselesi felsefi bir cevap içeren, felsefi bir soruya bağlanmıyordu. Bakın ne diyor: “**Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.**” Bu ayete çok dikkatli bakmalıyım; çünkü birçok anlam içerip, birçok şeyi sembolize ediyor. “**Allah, Âdeme bütün varlıkların isimlerini öğretti.**” Burada görüyoruz ki, Âdem sadece isimleri bilen bir yaratık değil; ilim nimeti de verilmiş ve ayrıca öğrenen bir varlık. Allah öğretiyordu ona, burada; hatta diğer ayetlerde daha açık söyleniyor. Kur’an’ın ilk vurgulamak istediği şey, insanoğlunun zekâ sahibi olması. İnsan öğrenen bir varlıktı, öğretilmişti. Ne öğretilmişti peki? Neydi ona verilen en büyük nimet? Meleklerle cevap olarak, dil nimetiydi; çünkü dil’le insanoğlu öğrenebilir. Ama sadece kendi tecrübelerini değil, başkalarının tecrübelerini de öğrenebilir. Yıllarca, kilometrelerce uzakta da olsa dille öğrenebilir. Böylece bilgi birikimi olur; her nesil kendinden önceki nesillerden öğrenebilir. Kur’an’da da sonra gördüm ki, Kur’an bunu sürekli vurguluyor; bir ayette: “**Oku, yaratan Rabbinin adıyla oku! O insanı alâktan yarattı. Oku, senin Rabbin en cömert olandır.**” Neden cömerttir, ne verdi ki size? “**O, kalemle yazmayı öğretendir.**” Öğreten O olmasaydı, insan bilemezdi. Ve tekrar tekrar, Kur’an insanı akılı kullanmaya teşvik eder ve söz vermesini ister; “**Doğru biçimde kullanın**” der. Çünkü akıl, insanı doğruya götüren yolda en önemli rolü oynar. Ve hemen hemen her surede inanca ulaşmamız için mantığı doğru kullanmamız vurgulanır. “**Allah Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.**” Sonra onları meleklerle göstererek, “**Eğer doğru söyleyenlerseniz, hadi bana bunların isimlerini bildirin**” dedi. Şimdi bu, benim çıkarırım; tamam, bir itirazınız olabilir, insanın yaratılmasıyla ilgili. Hani şu öğrenen ve akıl sahibi olan insanla ilgili. Ama insan hakkında bildikleriniz doğruysa, “**Hadi isimleri söyleyin?**” Melekler dedi ki, “**Seni tenzih ederiz, Senin bize öğrettiğinden başka bir ilmimiz yoktur. Muhakkak ki, Sen âlimsin**”; yani “**her şeyi bilensin, hakîmsin.**” Bu görev meleklerle tabi ki, ağır gelecekti; tabi, vurguladıkları gibi. “Bizim bir bilgimiz yok.” Onlarda olmayan bilgi ve akıl lazımdı onlara. “**Asıl bilgi sahibi Sensin, Sensin Allah’ım, Senin için kolay. Sen bilgi sahibisin ve Sen, Âlimsin**”; fakat bu bilgi, sınırları aşan bir bilgiydi.

Diğer ayette görüyoruz ki, **“Allah dedi ki, ‘Ey Âdem, eşyanın isimlerini meleklerle anlat. Âdem, onların isimlerini onlara anlatınca (baksanıza ne kadar kolay, insan için); ‘Ben size dememiş miydim, muhakkak semavat ve arzda görülmeyenleri, oradaki sırları bilirim. Açığa vurduklarınızı da, gizlediklerinizi de bilirim.”** Açıkça meleklerin sordukları soruya dönüyor: **“Allah’tan meleklerle: ‘Evet, sizin insanoğlu hakkında endişeleriniz var. Evet, kötü şeyler yapabilirler.”** Şu baş döndüren zekâyâ bakın! İşte ayetin önemi burada gizli. Yazarın, hikâyeyi yanlış bildiğini sanıyordum; ama şuna bakın ki, insanlık tarihinin en temel sorusunu alıp, kullanıp bir mesaj veriyordu bize. Allah, **“Ben size dememiş miydim, muhakkak semavat ve arzda görülmeyenleri, oradaki sırları bilirim; gizlediklerinizi de, açığa vurduklarınızı da bilirim.”** Diğer bir deyişle, **“Size demedim mi, ben ne yaptığımı biliyorum.”** Ve diğerlerine de, **“Gizlediklerinizi de, açığa çıkardıklarınızı da bilirim.”** Söz konusu olan neyi gizlediler, neyi açığa vurmuşlar ki? Sordukları soru neyi açığa çıkardı ve neyi gizledi? Biraz düşündüm ve dedim ki: **“Tabi ya, çok açık; neyi açığa vurdular, biliyor musunuz?”** Geriye dönüp, soruya bakalım: **“İnsanoğlunun bozguncu olduğunu, günaha eğilimi olduğunu”** açığa vurdular, açıkça söylediler. Belliydi değil mi? Niye bana öyle bakıyorsunuz? Korkutmaya başladınız beni; çok ciddi görünüyorsunuz. Hala dinliyorsunuz değil mi? Melekler, insanoğlunun günaha eğilimli olduğunu açıkça söylediler. Peki, sordukları soru neyi gizliyordu? Sadece bir dakika düşünseniz anlarsınız. Evet, insanoğlu kötü olabilir, evet yanlış yapabilirler, hata yapabilirler; fakat bunların tam tersini de yapabilirler. Kötüyü de seçebilirler, iyi olanı da; şiddeti de seçebilirler, şefkat ve merhameti de. Bir yanlışın peşinden de gidebilirler, gerçek bir doğruyla da yaşayabilirler. Çok çirkin de olabilirler davranışlarıyla, çok güzel de... Hayatımın bu anına kadar melekleri bu denli sevmezdim. Bu ayeti ilk okuduğumda (ister inanın, ister inanmayın) gözüm açık kalmıştı sanki; çünkü insanın mahiyetinde bulunan kötülük çok kafama takılırdı. Bu ayeti okuduğumda fark ettim ki; en müthiş örnek, gözlerimin önünde zaten: Annem! Fark ettim ki, bir tarafım aslında körmüş.

Diğer ayete bakalım: **“Hani biz meleklerle ve cinlere Âdem’e secde edin demiştik; İblis hariç hepsi secde ettiler.”** (Bakara: 34) İblis, şeytanların babası demek; kötülüğün kaynağı ve şeytansı demek... **“O, yüz çevirdi ve büyüklük tasladı; böylece kâfirlerden oldu”;** ilginç bir durum. **“Hani biz, Meleklerle ve cinlere ‘Âdem’e secde edin’ demiştik ve ettiler.”** Secde etmek, iki şeyi sembolize eder: Birinin, diğerine karşı üstünlüğünü ifade eder ve bu yüzden secde edersin. Secde etmek, bir de yaratılana saygı ifadesi anlamına gelir. Kur’an’da dendiği gibi bütün yaratılanlar Allah’a kulluk ederler. Bu mesele Kur’an’da açıklığa şöyle kavuşur. Bu yaratılan meleksi varlıklar, insanın yücelmesine hizmet ederler. Sonra da görüyorsunuz ki, şeytansı varlıklar da insanın yücelmesi için vardılar. İki kuvvet de meleksi ve şeytansı olarak insanın yücelmesi için vardılar. Bir kuvvet insana iyilik, fedakârlık yolunu gösterirken, diğeri de aynı anda tam ters yönde kuvvet uygular. Ve böylece insanoğlu ahlak sahibi olacak ve ahlaki kararlar almak durumunda kalacak. Ve bu ahlaki kararlar onların ruh-

sal, ahlaksal yücelmesini sağlayacak (insan olarak) ve insanların aldıkları ahlaki kararlar doğrultusunda şeytansı ve meleksi varlıklar bir katalizör; yani hızlandırıcı olacaklar. İnsanoğlunun doğru ve yanlış ahlaki karar ayırımını yapabilmelerini sağlayacaklar. Ruh, benlik ya da Arapça'daki gibi nefis sahibi insan, iyi ile kötü arasında seçim yapmak zorunda kalacak. Bu seçim, bu test tekrar tekrar karşısına çıkacak; ya yükselecek, ya da alçalacak. Bu testler tekrar tekrar gelecek ki; insanın, düştüğü yerden kalkmasına bir fırsat doğsun. Ama yine seçim, insana ait olacak. Neyse hikâyeye dönelim... **“Hani biz meleklerle ve cinlere, Âdem’e secde edin demiştik. İblis hariç hepsi secde ettiler.”** İblis ki, isyan dolu bir şeytan. Kötülüğe teşvik eden, kalbe vesvese veren şeytan; yaratıldı bir kez... Şeytan'ın isyanıyla kötülük başlamış oldu; insanı etkileyen kötülük.

Bakın, iblis neden secde etmiyor?

“O, reddetti; çünkü kibirliydi, büyüklük tashyordu.” Nedir bütün kötülüğün kaynağı, biliyor musunuz? Batı'da paradır, açgözlülüktür vesaire. Kur'an burada diyor ki, kötülüğün kaynağı sadece maddesel değildir; para ya da açgözlülük değildir. Kötülüğün merkezinde kibir vardır. Kendini herkesten üstün görmek; kendini özel görüp, diğerlerini küçümsemen... Gurur, kibir ve haset, kıskançlık; işte kötülüğün kaynakları. **“O, yüz çevirdi ve büyüklük tasladı; böylece kafirlerden oldu.”** Baktım ayete, dedim ki: **“Tamam, melekleri neden yarattığını anladım; insanoğlunu iyiliğe sevk etmesi için yarattın. Peki, şeytanın ne işi var? Şeytan'ın rolü nedir, bu durumda?”** Yine sadece bir dakika düşünüp diyorsunuz ki, evet hikâyeye göre bir taraftan iyiliğe sevk etme, diğer taraftan şeytani kötülükleri bir sevk var. Diğer taraftan da Kur'an diyor ki: **“İnsan, sadece öğrenen bir varlık değil; aynı zamanda ahlak sahibi (doğruyu ve yanlış ayırd edebilir) ve Allah, bu etkilere açık bırakıyor insanı. İnsan sadece akıl sahibi değil, aynı zamanda ahlak sahibi.”** Yani gördüğümüz gibi Kur'an'ı anlamak o kadar zor değil; sadece okuyun, not alın ve ne dediğini anlamaya çalışın. Eminim ki, çoğunuz bunu biliyorsunuz zaten. Evet, insanın sadece öğrenen değil, aynı zamanda ahlaklı olduğunu öğrendik. Bir ayet var Kur'an'da, diyor ki: **“Sonra onu şekillendirip, ona Ruhundan üfledi.”** Secde suresi, 9. Ayet. Ahlak ve Allah gerçeği; iki kuvvetin de etkisi altındayız tabi ki... Ve Allah, buna maruz kalmamızı istiyor zaten; bizi bu şekilde yarattı. Ve yine Kur'an diyor ki: **“Nefsini kötülüklerden arındıran, kurtuluşa ermiştir.”** Nefsini, benliğini, ruhunu arındıran kurtuluşa ermiştir: onu kötülüklerle gömen de ziyan etmiştir. Kendi kendini mahveden, nefesine zulmeden ziyandadır yani. Yine aynı çıkarım, insan sadece akıl sahibi değil, ahlak sahibidir aynı zamanda. **“Allah, ‘Ey Âdem, sen ve eşin Havva beraberce cennete yerleşin. Orda kolaylıkla istediğiniz zaman her yerde cennet nimetlerinden yiyecek, sadece şu ağaca yaklaşmayın; yoksa zalimlerden olursunuz.”** Ayete baktım, dedim ki: **“Herhalde yazar, eski hikâyeye geri dönüyor.”** Kafam karışmıştı. **“Ey Adem, sadece şu ağaca yaklaşmayın; yoksa zalimlerden olursunuz.”** Eski hikâyeye gibiydi işte. İnsanın günahı, dünyaya gönderilmesi gibi anlatılar. Belki de bu, bir taktikti ve tekrar eski

hikâye vurgulanıyordu. Belki insan okurken tam anlayamaz diye böyle yapıyordu. Okuduğum birçok ayette fark ettiğim bir şey var. Kur'an'da olaylar, beklediğiniz gibi gelişmiyor. Anladım ki, meseleyi anlamak için müthiş bir sabır gerekebiliyor bazen. Çünkü bakın, Allah; **“Ey Âdem, sen ve eşin beraberce cennete yerleşin; sadece şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz.”** Tamam da, nasıl bir Tanrı insanı, sırf ağaca yaklaşmaması için tehdit eder? Bir şeye dikkat edin... Ayet, Allah'ın bu ihtimalden ötürü bir şeye kızdığını, tehdit ettiğini söylemiyor aslında; çünkü yaklaştıkları ağaç, normal bir ağaçtan farklı değildi. Hiçbir özelliği yoktu ağacın. **“İşte, şu ağaca yaklaşmayın; yoksa zalimlerden olursunuz!”** diyordu. Şeytan gelir, der ki: **“Bu ağaç size sonsuzluk kazandıracak, bir krallık sunacak.”** Çünkü kendi tarafına çekmek istiyordu onları. Ağacın hiç bir özelliği yok; sadece bir ağaç. Allah, bu ihtimali bilmesine rağmen, hiç kızmıyor. Benim eskiden öğrendiğim Tanrı, kızardı. Ağacı korumak için melekleri koyardı önüne; insanlar yaklaşmasın diye. Amacım hikâyeyi değiştirmek değil, aradaki farkı anlatmak; ama haksız mıyım? Ağacı korumalı bence; neden mi? Çünkü ağaçtan yerlerse, bize kötü örnek olacaklar. İnsanoğlu zaten özünde kötülük barındırıyor, bir de bu ağaçtan yerse ne olur? Tahmin edin bi... Çekin şunları ağacın yanından... Allah sadece diyor ki: **“Eğer yaklaşırsanız, yanlış yapmış olursunuz.”** Yani kendisi için; Allah için hiçbir zarar ya da fayda yok. Sadece insanın yararı var; kendilerinden emin olmaları için. Tüm bu okuduklarımızdan çıkardığımız, yine; Allah'ın, ne yaptığını biliyor olmasıdır.

Sıradaki Ayet: **“Bunun üzerine Şeytan, o ikisinin ayağını oradan kaydırды, aldattı. Ve böylece onların, içinde buldukları yerden kovulmalarını sağladı. Ve biz de kiminiz kiminize düşman olarak inin; sizin için yeryüzünde bir zamana kadar yerleşmek ve geçimlik vardır, dedik.”** Ne dedin, ne dedin; ben öfke, şiddet, kızgınlık; ya da haset bekliyordum, öyle değil mi? Bunları bekliyordum ben. Ağaçtan yediler işte. Nerde şiddet, öfke, kızgınlık. Sizi cezalandıracağım; dünyada da zulüm göreceksiniz. Bir işçi gibi çalışacaksınız, durmadan... Beklediklerini söylüyor. Öleceksiniz orada; sırf ağaçtan yediniz diye. Kadın olan nerde bakıyım? (gülüşmeler) Kadınlar daha çok sıkıntı çekerlerdi, değil mi? Acı çekeceksiniz, kan kusacaksınız; ağlayıp sızlayacaksınız. Çocuklarınız dünyaya gelince kadınlar için çılgınlık atacaksınız. Ve en kötüsü ve utanç vericisi de, erkekler kadınlara hükmedecekler. Bunlar uydurma tabi, dikkat edin. Daha aşağısı şeytanın vesveselerine oop diye uyup, yanlış yapmaları. Hikâyeyi bozmak istemiyorum; ama hikâye tabi ki, daha farklı. Tehdit falan yok. Bakın ne diyor: **“Ey Âdem, sen ve eşin beraberce cennete yerleşin. Orda kolaylıkla istediğiniz zaman her yerde cennet nimetlerinden yiyin, sadece şu ağaca yaklaşmayın; yoksa zalimlerden olursunuz. Bunun üzerine şeytan o ikisinin ayağını oradan kaydırды, aldattı. Ve böylece onların içinde buldukları yerden kovulmalarını sağladı. Ve biz de kiminiz kiminize düşman olarak inin. Sizin için yeryüzünde bir zamana kadar yerleşmek ve geçimlik vardır dedik.”**

Ben buna kaybetmek demem. Şuna bakın, dünya bir faydalanma ve geçimlik yeri imiş. Bu sözler, Allah'ın kızdığını göstermiyor. Dünya bir faydalanma ve yerleşme yeri olacak. Bugün otele gittiğimde şöyle karşıladılar beni. Şu an aklımda değil; ama bir kahvaltı içindi galiba. **“Odanız 1011 nolu oda; sabahları kahvaltı servisi yapılır”** deyince, korkuya kapılmadım. **“Şurada uyuyacaksınız, burası sizin için kalacak bir yer.”** Ayetteki yerleşme gibi dediler. Ve bir şeye dikkat edin; ama bu ayeti ilk kez okuduğunuzda sizin çok dikkatinizi çekiyor. **“Şeytan onların ayaklarını kaydırды; aldattı onları, uyuttu.”** Kelimeleri kafamda birleştiremiyordum. Şeytan onların ayaklarını kaydırды; ayaklarını mı kaydırды? İnsanlık tarihindeki ilk günaha yol açan şey, sadece bir anlık aldanmak mı yani? Benim kültürümde kaymaktan, aldanmaktan, sürçmekten kasıt sadece; bir anlık dikkatinin dağılıp aldanması anlamına gelir. Büyük bir suç gibi mi görünüyor. Birbirimize bazen deriz ya; **“kusura bakma, dikkatim dağıldı”** diye. Anlıyorsunuz ki, büyük bir suç değil, bir anlık aldanma, kapılma yani. Normal bir şey işte; **“pardon, dikkatim dağılmış, olmaz bir daha”** der gibi işte. Bu dünyada bu kadar acı içinde olmamızın sebebi, sadece bir anlık sürçmek mi; aldanmak mı yani? İnanmadım kelimenin bu anlama geldiğine, Arapça bilen bir arkadaşına gittim. Ayetleri okurken hiçbir kelimeyi değiştirmemesini söyledim. **“Şeytan onları”** derken; dedim ki, **“dur, tamam işte burası; bu ne demek Allah aşkına, söyler misin?”** **“Şöyle, sürçmek; yani ayağının kayması”** dedi. **“İçinde buldukları yerden çıkarıldılar.”** Bir anlık aldanma yüzünden mi, bu kadar şey yani. Belki ben, normal-geleneksel anlamı çıkarmaya çalışıyordum; normal bir yorum işte. Hırsızlık yapmadılar, yağmalama yok, tecavüz yok; sadece bir iki çift meyve aldılar, o kadar. Hiçbir şekilde bu insanlığın yaptığı en büyük günah olamazdı yani. Ayetin devamında, **“Buldukları yerden çıkarıldılar”** deniyor.

Görüyoruz ki, Allah insanı bilerek dünyaya koyuyor (bir hazırlanma aşamasıydı sanki bu); akıl veriyor önce, ahlak veriyor. Peki, Allah insanları dünyaya ne zaman koyacaktı. İnsan ilk kez bağımsız ve özgürce bir seçim yapmıştı; bu, insanlık tarihinde en büyük günah değildi de; ama insanın kendi kendine hareket edebileceğini gösteren ilk işaretti, ilk seçim. Allah insana ilk seçimi yapma yetkisi vermişti ve insan da, bu seçimi yapmaya hazırды artık; görevliydi yapacaklarının sonun. Allah biliyordu ama. Bu manalar ayetin vurgulamak istediği tek önemli şey gibi görünüyordu. Acaba yanlış mı anlıyordum; belki de Tanrı, bir sonraki ayette öfkesini dile getirecekti. Bu yüzden bir sonraki ayete baktım hemen: **“Âdem, Rabbinden birtakım kelimeler aldı ve tövbe etti; O da tövbesini kabul etti. Şüphesiz O, merhameti geniş olandır.”** Artık emindim ki, Allah olanlara kızmamıştı. Allah, insanı hazırlıyordu bu tür olaylara. Bütün hepsi, insanın hazırlığıymış; meğer bu anlatılan hikâyede. Biraz şüphem kaldıysa bile bu ayetten sonra hiç şüphem kalmamıştı artık. Bu ayet, yeterince teselli ediciydi ve insana yöneltilen merhameti ifade ediyordu. İnsanoğlu ilk defa yeryüzüne inmişti, korkuyordu, vicdan azabı çekiyordu; bilmediği bir yerdeydi. Ve Allah ne yaptı? Ona teveccüh etti. Arapça'da bu kelime bir annenin ya da babanın çocuğuna, bebeğine teveccühü gibi demektir.

“Âdem, Rabbinden birtakım kelimeler aldı ve tövbe etti, O da tövbesini kabul etti; şüphesiz O, tövbeleri çokça kabul eden, merhameti geniş olandır.” Hangi kelimeler bunlar? Muhtemelen teselli edici, ümit verici, korkuya düşmemelerini sağlayan kelimelerdi ve sonraki ayette bu kelimeler olduğu açıklanıyor. **“Biz dedik ki, ‘Hepiniz oradan aşağı inin.’** Hatırlatalım ki, bu bir ceza değildi, unutmayın. **“Oradan topluca ininiz dedik. Benden size bir yol gösterici geldiği zaman, o yol göstericiye uyanlar için artık bir korku yok ve onlar üzülmecekler.”** Duygusal bir kare değil mi? Bu iki kişi korku içinde, utanç duygusu içinde vicdan azabı çeken bir çift. Ve Allah onlara dönüp diyor ki: **“Korkmayın, üzülmeyin, biliyorum size zor geliyor; fakat bu zamana kadar hazırlandınız. Olması gereken şeyler bunlar; siz sadece benim rehberime uyun. Doğru olun bana karşı, Ben size yardım edeceğim; ne isterseniz yapacağım. Sadece rehberime uyun ve bundan sonra size korkulacak ve üzülecek bir şey yoktur.”**

Evet, açıkçası etkilenmişim fazlasıyla. Hiçbir şey bilmediğini sandığım yazar, müthiş bir zekâyâ sahip çıktı; çünkü hikâyeye, mükemmel bir uyum içersinde ve tutarlıydı, birçok anlam çıkarabiliyordunuz. Ama birkaç şey vurgulanıyordu; insan denklemine olan ve hiç düşünemediğim şeylerdi bunlar. Aslında düşünüyordum; ama Tanrı'nın yokluğuna kanıt olduğunu sanıyordum. Yazar diyordu ki, şu elementlere dikkat edin ki, bunlar hayatın amacında en önemli yapı taşları: **Zekâ, akıl**; insanoğlu akıl sahibidir. Meleklerin sorusunun cevabı olarak. Ahlak sahibidirler. Meleksi ve şeytansı dürtülere sahiptirler; bu yüzden seçim yapmak zorundalar, varlıkları boyunca. Yücelmeleri ya da yükselmeleri buna bağlı. Yükselmek için buradayız, bu yüzden **seçim yapma hakkı** vurgulanmış işte; bir de **acı çekmek, sıkıntıya katlanmak** vurgulanmış. İnsanoğlu bu dünyada acı çekecek, hikâyenin vurguladığı ilk şey buydu aslında. **“Kan akıtan ve bozgunculuk çıkartan mı?”** Soruyu hatırlayalım. **Acı ve çile çekme...** Evet, bu üç şey anahtar rolü oynuyor insanın yükselmesinde, bir şekilde. Bu üç şey, bütün teologların anlamaya çalıştığı şey aslında.

Niye akıl sahibiyiz mesela?

Akıl, Allah'ın olmadığına dair yanlış bir yola sapabilecekse, o zaman niye var? Kendi aklımız buna yol açıyor zaten.

Neden seçim hakkı var?

Eğer yanlışı seçebileceksek, bu niye var? Bizi melek yapsaydın ya o zaman; cennete koysaydın ya bizi.

Kur'an diyor ki: **“İnancımızı sağlamlaştırmak için bu üç şey önemli rolü oynuyor.”** Tabi bahsettikleri sadece bunlar değil; rehber göndermesi, affetmesi, vahiy vs. Meleksi ve şeytansı güçler; bunlardan da bahsediyor tabi. Bu üç şey gerçekten çok dikkatimi çekiyordu. Kur'an'ı her okuduğumda bu üç şeyle ilgili ne görsem not alır altını çizdim. Yürürken de (günde 11 km. yürürüm) okur, altını çizdim. Arkadaşlarım görünce, sorarlar ne okuduğumu;

onlara güzel bir roman okuduğumu söyledim. Kur'an okuduğumu bilmelerini istemedim; anlayamayacaklarını düşünüyordum. Her ne ise, hızlıca bakalım: Kur'an gerçekten **akıldan, seçimden** ve **acıdan/cidalden** bahsediyor mu?

Kur'an'dan çıkardıklarımın bahsedeceğim hızlıca; çünkü yorgun görünüyorsunuz: Bakalım Kur'an, gerçekten mantıktan; yani akıldan bahsediyor mu? İnsan için zaruri miydi dünyadaki bu kısıtlı yolculuğunda. Ve cevap, kesinlikle **“Evet!”** Hatta Kur'an'a karşı olan Batılı ya da Doğulu bilimciler, Kur'an'ın bir özelliğini vurguluyorlar; Bu özellik ki, görmezden gelinemez asla. Ünlü bir doğubilimci (İslam'a karşı yazıları olan biri bu; Müslümanları dinsizleştirmek için uğraşır) yazısında diyor ki: **“Kur'an, hasta akılların ürettiği, gerçekliği olmayan bir dinin kitabıdır.”** Bu adamın amacı belli; düşünemediğimizi söylüyor; ama asıl kendi aklını doğru kullanamıyor, babamın dediği gibi. Maxim Robinson, Kur'an'ın rasyonel bakış açısından bahseder mesela. Kur'an'ın bu rasyonel yönü, diğer yönlerinin ötesinde bir şey. Birkaç alıntıdan bahsedeyim: Kur'an'ın en önemli temalarından biri, **“İnsanlar Allah'ı yok sayıp, reddederler ve dini bozarlar; çünkü onlar mantıklarını kullanmıyorlar.”** Kur'an bunu, defalarca söyler. Kur'an der ki: **“İnanmayanlar, mantıklarına başvurmayanlardır; insanlar mantıklı düşünmezler.”** Yedi kez filan geçer bu. Ya da; **“Düşünmeyecek misiniz”** der; ondört kez, okuyucuya söyler bunu Kur'an. **“Allah size işaretler, uyarılar gönderdi; ola ki, düşünürsünüz diye.”** (Nahl: 44) Benzer şekildeki ayetler, sekiz kez falan geçer Kur'an'ı Kerim'de. Kur'an'ın bakış açısına göre doğru mantık yürütme ve inanç, birleşik gibidir; mantıksızlık ve yanlış inanma gibi. Ve bu arada çelişki olmadığını söylüyor; çünkü diyor ki: **“Doğruluk, sapıklıktan iyice ayrılmıştır. Kur'an'a uyanlar var ya; işte onlar kurtuluşa erenlerdir.”** Onaltı kez geçiyor Kur'an'da. **“İlimde derinleşmişlerdir.”** Sekiz gez geçer. **“Aklınızı kullanın.”** On kez geçer. **“Açık delillere ve kanıtlara bakın.”** İşte bu ifade, yedi kez geçer. **“Vahyi reddedenler aldatılmışlardır.”** Dokuz kez geçer. **“Cahillik”** onbeş kez, **“Ahmak”** üç kez, **“Anlamazlar asla”** dokuz kez, **“Körce, batıla yapışır”** birçok kez geçer.

Sokratik bir tarzda, Kur'an; okuyucuyu test eder ve kendi varsayımlarını sorgulamasını sağlar. Tekrar tekrar sorar bize: **“Sence bu nedir?”** sekiz kez, **“Bunu hiç düşündün mü?”** Onüç kez sorar, **“Öyle mi sandınız?”** Yedi kez (matematik hocası gibi), **“İyice düşünmezler mi?”** İki kez ve benzer ifade halinde geçer. **“Düşünmüyor musunuz?”** Tam onsekiz kez geçer. Mesaj açık; doğruyu bulmak için doğamızdaki eğilimlerden kurtulup, inancımızı rasyonel şekilde sorgulayan olmalıyız.

Öğrenme, insan gelişiminde anahtar rolü üstlenir: **“Yaradan Rabbinin adıyla oku. Ki, O kalemle yazmayı öğretti. İnsana bilmediklerini öğretti.”** Kur'an'da, **“aklını kullananlar için birçok işaretler vardır.”** Bu ifade yirmibir kez geçer. Belki yüzden fazla yerde Kur'an'ın, bilinmeyenlere açıklık getirdiğinden bahseder. Baktım ki, Kur'an'ı yazan kişinin müthiş bir matematik kavrayışı var; doğal bir matematikçi; bazen düşünüyorum, neye benzi-

yor bu kişi diye. Allah bize dolaylı ve dolaysız olarak uyarılarda bulunsa da, çoğu zaman farkında olmayız. Bizi farklı yönlerden mi sınıyor? Şunu anlatmak istiyorum: Müslümanlar, bu Kur'an'ın yazarına, Allah'a inanıyorlar tabi ki; ama bazen Müslüman olmayanlar, ben anlatıktan sonra gelip soruyorlar, **“Bu kitabın yazarı kim?”** diye. Şaşılacak bir şey yok aslında; ben de bilmiyordum, sadece anlamaya çalışıyordum. Kur'an'da yapılan tekrarlar gösteriyor ki, önemli bir şey vurgulanmak isteniyor. Mesela, **“ilim”** kelimesi sekizyüzelldört kez geçiyor, tabi türevleriyle beraber; en çok geçen kelimelerden biri bu. Kur'an, kendi iç dünyamıza yönelik sorgulamalarda **“mantık”** kelimesine çok fazla vurgu yapıyor, dikkat!

Peki, **“Seçim için bir vurgu var mı?”** Bakalım var mı? **“Dinde zorlama yoktur; çünkü doğruluk, sapıklıktan iyice ayrılmıştır.”** Seçim yapma hakkı; özgürce yapılmalıydı kesinlikle, doğru ve yanlış arasında, hak ve batıl arasında. Doğru mantık yürütmeye, yoldan sapma arasında yapılan bir seçim. **“Allah dileseydi, hepinizi doğru yola iletirdi.”** Evet, Kur'an'da böyle geçiyor. Niye yapmadı ki? Neden hepimizi doğru yola iletmedi acaba? Niye demedin **“bu yol iyi, bu yol kötü”** diye? Kur'an, sanki beni kışkırtıyordu sürekli. **“İnanmayanlar bilmiyorlar mı, Allah dileseydi onları doğru yola iletir. İman edenler anlamadılar mı ki, Allah dileseydi bütün insanları doğru yola eriştirirdi.”** Tamam işte; hadi söyle, neden bizi doğru yola iletmedin? İstedığın gibi olmamızı istiyorsan, yap bizi öyle; bitsin işte. **“Ve eğer dileseydik, bütün nefislere kendi hidayetlerini elbette verirdik.”** Neden bize seçim yapma hakkı verdi? Doğru yapmak için bizi programlayabilirdin? Asla yanlış seçim yapmazdık o zaman. **“Biz dilesek elbette herkese hidayetini verirdik”;** bütün toplumlara hem de. Ama görüyor musunuz yapmadı; planı bu değildi çünkü: **“Rabbinizden size gerçekleri gösteren deliller geldi. Artık kim gözünü açar, Hakk'ı idrak ederse kendi yararına, kim de kötülük ederse, kendi zararınadır.”** Seçim, senin yani. Bu arada hatırlayın, bunu okurken ben bir ateisttim ve bu ayet sanki bana diyordu ki, **“Senin seçimin Jeffry, bir zorlama yok; hala sana kalmış bir şey.”** Belki de iyi düşünmedin, bir daha düşün; kararını o zaman ver. Belki yanıldın, hadi durma bir daha düşün. **“Artık kim doğru yola girerse, yalnız kendisi için girer; kim doğru yoldan sapsa de ki, ‘Ben ancak uyarıcılardanım’;** senin seçimin yine. **“Size ayetlerimi haber veren elçiler geldiğinde kim sakınırsa ve davranışlarını düzeltirse, işte onlar için korku yoktur; onlar mahzun olmayacaklardır.”** Yani seçim senin; konuyu anladınız değil mi? Kur'an, seçim hakkının insan gelişmesinde önemli rolü olduğunu söylüyor.

Peki, gelelim acı çekmeye; yani sıkıntı... Doğru konuşalım şimdi, acı çekmek en göze çarpanı değil mi? En çok merak ettiğimiz soru: Kur'an, bu konuda ne diyor acaba? Çünkü her dinin kendine göre bir yaklaşımı var, bu konuya yönelik. Kaçındığımız bir şey, sonuçta. Bazı dinler, günahlara kefarete olarak görürler; ya da aşmamız gereken bir sınav. Doğru eğitimle hissetmeme yoluna gidilmesi ve ötesine geçilip kurtulma amaçlanır. Bazı dinlerse, doğrudan ceza olarak görürler bunu. Bazı farklı dinlerse, başkasının zevkine tabi. Yani birçok Tanrının

aralarındaki oyun, insanlarla oynadıkları oyun olarak görür. Farklı dinler, farklı çözümler üretir bu soruna; ama hepsinin ortak paydası şu ki, hepsi bunun iyi bir şey olmadığını söylüyor. Bakalım Kur'an ne diyor. Öyle bir şey ki, kaçtığımız, korunmak ve aşmak istediğimiz bir şey sonuçta. Bakın, Kur'an'sa, tam tersini söylüyor: **“Hepiniz acı çekeceksiniz!”** diyor, **“acıyı yaşayacaksınız bu hayatta.”** Ve insanın yücelmesinde en temel yönlerden birini üstlenir. Dikkat edin, ayet sadece “yaşayacaksınız” demiyor, onu kucaklamamızı, benimsememizi de söylüyor; **“Onunla mücadele etmelisiniz”** diyor. **“Hayat bir cihaddır; savaşmalısınız”** diyor; ama öyle diyor. Cihad, **“mücadele”** anlamına gelir ve Kur'an'da **“cihad”**dan kasıt, **“savaşmak”** değildir çoğunlukla. **“Kıtal”** ya da **“katele”** kelimesi daha çok **“savaşmak”** anlamında kullanılır, Arapça'da. Hatta Mekki ayetinde de Müslümanların kendilerini savunması gerektiği yerde; **“Kur'an'la beraber mücadele edin, Allah yolunda”** diyor. Hayat, bir mücadeledir. Bir ayette: **“Andolsun ki, sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz.”** Sadece kötü insanlara demiyor, iyilere de diyor bunu; fakat arkasından iyi haberler de veriyor: **“Sabredenleri müjdele; sıkıntılara, zorluklara karşı.”** İyi haberler mi? Yazar, acı çekmenin nasıl da kötü bir şey olduğunu biliyor mu acaba? **“Sabredenleri müjdele; onlar başlarına bir musibet gelince, ‘Biz, şüphesiz her şeyimizle Allah'a aitiz ve şüphesiz O'na döneceğiz’ derler.”** Bu, onlara fayda bile sağlayabilir; muhteşem bir durum bu. Bir başka ayet: **“Yoksa siz, sizden öncekilerin başına gelenler, sizin de başınıza gelmeden, cennete gireceğinizi mi sandınız?”** Ayette de görüldüğü gibi bu acı çeken insanlar, iyi insanlardı. Neden ki dedim, neden hayatta acı çekme, sıkıntı çekme var sürekli? Yoksulluk ve sıkıntı, onlara öylesine dokunmuş ve öyle sarsılmışlardı ki; nihayet Peygamber ve beraberindeki mü'minler **“Allah'ın yardımı ne zaman?”** dediler. Bunlar, iyi insanlar; ne zaman Allah'ın yardımı gelecek? **“Bilesiniz ki, Allah'ın yardımı yakındır. Andolsun ki, mallarınız ve canlarınız konusunda imtihana çekileceksiniz. Kaçış yok, her canlı ölümü tadar, bir deneme olarak sizi hayırla da şerle de imtihan ederiz. Ve siz, ancak bize döndürüleceksiniz.”** Sıkıntı ve zorluk çekeceksiniz, dünya cennet gibi olmayacak. Gördüğümüz her şey, yaşadığımız bu dünya bilerek bu şekilde yaratılmış ve bilerek bu sıkıntıya maruz bırakılıyor; anlıyor musunuz? Ama bunun çok önemli bir rolü var: **“Ey insan, şüphe yok ki, sen Rabbine karşı çaba üstüne çaba göstermeksizin sonunda O'na varacaksın.”** Meşakkat çekeceksin, evet; ama Allah'a varacaksın sonunda. **“Biz insanı yüzyüze geleceği nice zorluklar içinde yarattık.”** Nasıl yani? Bizi sıkıntılar içinde, bilerek mi bıraktın? **“İnsanoğlu, kendisine kimsenin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?”** Bazen insanlar soruyor tabii: **“Böyle Tanrı mı olur, baksana; bize acı çektiriyor; pek çok mal harcadım”** diyor. Bazı insanlar tamamen dünyaya verdikleri için kendini; kimse onu görmedi mi sanıyor? **“Biz onun için iki göz, bir dil ve iki dudak varetmedik mi?”** Duysun, görsün ve iletişimini sağlasın diye. **“Biz ona iki yolu da göstermedik mi?”** Nedir, bu iki cazip yol? **“Fakat o, sarp yokuşu aşamadı.”** Yollardan birisi sarp yokuşmuş demek ki; takip etmemiz gereken yolmuş meğer. **“Sarp yokuşun ne olduğunu bilir misin? Köle azadetmek, yahut açlık gü-**

nünde yakını olan bir öksüzü; yahut toprağa serilmiş bir yoksulu doyumaktır. Sonra, inanıp, birbirlerine sabrı ve merhametlilerden olmayı tavsiye edenlerden olmak.” Şunu anlamalıyız ki, sarp yokuşu aşmadan, mücadele etmeden inanca tam manasıyla tutunmuş olmayız. Bize öğüt veriyor: **“Yokuşu aşmalısınız.”** Nedir o yokuş peki? Acı çekene yardım etmektir, fakiri doyumaktır, açlıktan toprağa serilmiş yoksula yardım etmendir. Ve bakın etrafınıza; dünya da böyle bir sürü insan var. Bizse, haberleri izleriz; sırf vakit geçsin diye. Fakat Kur’an bize bu yola girmemizi, onlara yardım etmemizi söylüyor. Bu şekilde yaşamamız gereken bir hayata, **“Sarp yokuşu aşmak”** diye tanımlıyor.

Evet, Kur’an bu üç elementi insanoğlunun hayat tarzı olarak gösteriyor. **“Bu üç şey, nasıl bir araya getirilip kullanılırdı ki? Neden yani; niçin biz bu üç şeyi tecrübe etmeliyiz? Bunların amacı ne olabilir? Koy bizi cennete, olsun bitsin bu iş”** dedim, kendi kendime. Bahsetmek istediğim en önemli şeylerden biri de, Kur’an; insanın yücelmesi için var olduğunu söylüyor ve tabi, öğrenmek için de. Mesela: **“Ey Rabbimiz, onların arasında onlardan bir Resul gönder ki; onlara ayetlerini okusun, onlara kitap ve hikmet talim etsin ve onları nezhir bir hale getirsin.”** Öğrenmemiz lazım, Kitap’taki ayetleri okumamız lazım; vahiyleri yanı. Böylece arınıp, yüceleceğiz. **“Nitekim size kendi içimizden ayetlerimizi okuyan, sizi kötülüklerden arındıran; size Kitab’ı ve Hikmet’i talim edip bilmediklerinizi size öğreten bir Resul gönderdik. Andolsun ki Allah, insanlara ayetlerini okuyan onları arıtan, onlara Kitap ve Hikmet’i öğreten; kendilerinden bir Peygamber göndermekle iyilikte bulunmuştur. Çünkü Müminlere, içlerinden kendilerine ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara Kitabı ve Hikmeti öğreten bir Peygamber gönderen O’dur. Nefsini kötülüklerden arındıran, kurtuluşa ermiştir; onu kötülüklerle gömen de ziyan etmiştir.”** 92. Sure olan Neml Suresinde, **“O ki, Allah yolunda malını verir, temizlenir.”** Bu yüzden bir şekilde burada olmamızın sebebi öğrenmek, temizlenmek, yücelmek, büyümek, tecrübe etmek. Dünyaya direkt yaratılıp gönderilmedik; bu, bizim yaratılışımızın bir parçası. Fiziksel yaratılışımızın gerekleri olduğu gibi; kişilik olarak yaratılışımızın, gerçek benliğimizin de gereklilikleri vardır. Bir sonraki hayata taşıyacağımız asıl özümüz ve benliğimizdir bunlar; fiziksel bir yaratılıştan, kişilik olarak bir yaratılışa geçiş aşamasıdır yani.

Bir an dedim ki, acaba ben mi kafamdaki manaları bu ayetlere yüklüyorum; yoksa gerçekten Kur’an, hayatın bir amacı olduğunu mu söylüyor? Defalarca gördüm ki, evet öyle: **“Onlar ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken; her vakit Allah’ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler ve şöyle derler: ‘Rabbimiz, Sen bunu boşuna yaratmadın.’”** Hepsinin bir amacı var. Acaba diyordum; ya gerçekten bunu kastetmiyorsa... Belki de benim niyetim, hayatın amacını bulmaktı ve bu ayet denk geldi, ben de bu ayete anlam yükledim. **“Biz gökleri, yeri ve bu ikisinin arasındakileri oyun olsun diye yaratmadık; eğlenme dileseydik, şanımıza uygun bir şekilde yapardık, ama yapmayız.”** Allah kendini eğlendirmek için ya da tatmin olmak için yaratmadı bizi. “Si-

zi boş yere yarattığımızı ve bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız. Mutlak Hâkim ve Hak olan Allah, çok yücedir. Biz gökleri ve yeri ve bunlar arasında bulunanları oyun ve eğlence olsun diye yaratmadık.” Bir amacı olduğu vurgulanıyor.

Peki, neydi amaç?

Belli ki, Kur’an inananlara da, inanmayanlara da sesleniyordu burada. Allah bizi inanan olarak yarattı. Merak ettiğim şey, Kur’an inananlara ne diyor? İfade edilen bu üç elementi kullanarak, ne yapmamızı istiyor? Normalde, bu şekilde yaklaşılmalı bence. Siz ne diyorsunuz peki, katılıyor musunuz acaba bana? Kafa sallayanlar var. Matematik okuyan öğrencilerime hep derim; bir kafa, bir matematikçi için yetmez.

Peki, Kur’an iman edenleri nasıl tanımlıyor? Ne yapmaları gerekli, tam iman etmiş olmak için? Nedir, asıl elde etmeleri gereken şey? Nedir, asıl başarıları istenilen şey? Kur’an’ı okuduğunuzda görüyorsunuz ki, çok açık. Kısacası bu hayatta neyi başaracak; daha sonra ise çok müthiş bir hadiseden bahseder. Allah’ın sevgisini kazanacağız; biz Allah’a, Allah da bize sevgiyle yönelecek. Kur’an’da Allah’ın merhametli olduğu, şefkatli, affedici, iyi cömert; yani Allah ile alakalı ne biliyorsak, bunların insanoğluna da verildiği söylenir. Allah sevgisi derken; bu, sandığınızdan çok daha özel, çok farklı bir sevgi, İMAN lezzeti. Sevgi normalde, bir ilişki olarak görülür; iki kişi arasında bir ilişki. Eğer Allah, sevgiyle yönelmezsek bile O’nun merhameti, sevgisi, affediciliği, cömertliği; bütün bu sıfatları, daima vardır, biz reddetsek dahi. Dolayısıyla bu sevgiyi hiçbir zaman tecrübe edemeyiz, reddettiğimiz için; çünkü biz yönelmiyoruz, O zaten açık bize. O sürekli, bizim için orada bekliyor olacak. Ama biz, kendimiz bu ilişkiye girmezsek, bütün bu sevgi duygularından mahrum kalırız; reddettik çünkü. “**Kâfir**” işte bu anlama gelir; yani reddetmek, görmezden gelmek, arkasını dönmek, yokmuş gibi davranmak anlamına gelen reddetmek.

Kur’an bize inananların bu görkemli sevgiyi yaşayacaklarını söylüyor: “**Bazıları Allah’dan başkasını, Allah’a denk Tanrılar edinir de, onları Allah’ı sever gibi severler; iman edenlerin Allah’a olan sevgileri ise onlarınkinden çok daha fazladır. Ey iman edenler, sizden kim dininden dönerse bilsin ki, Allah sevdiği ve kendisini seven müminlere karşı alçak gönüllü, şefkatli; kâfirlere karşı onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir.**” Ve bu da Kur’an’da defalarca geçer. Allah, şöyle insanı sever, böyle insanı sever, şu tip insanları sever; buraları biraz hızlı geçeceğim, mazur görün. Ama Kur’an’da açığa çıkan ve hayatın en önemli gerekliliği olan şey, Allah sevgisine yönelmenin aşamalarını bir küme halinde sunmasıdır. Sadece dünyadaki güzellikleri yaşamayacaklar, aynı zamanda bu muhteşem gerçek iman lezzetini de tadıp yaşayacaklar, ayrıca öbür dünyada da; hani bütün bu sıkıntıların, zorlukların olmadığı, uzaklaştığı yerde. Tamam, bizi; Seni sevmemiz için yarattın. Seni seveceğiz ki, Senin sevgini kazanalım. Ama neden hala bu üç şey. Cennette de seni severdik, ya da Seni seven olarak yarat bizi; böyle programlayabilirdin bizi, Seni sevmek için. Yine de aynı soruna gel-

dik. İşte, yap gitsin şunu; hala anlayamamıştım. Kur'an'ı okuduğumda ya ben aptaldım, ya da Kur'an'da bu yok; ama vazgeçmedim.

Peki, sıradaki şey nedir?

Tamam, Allah'ın sevgisini kazanmak için buradayız; Kur'an da bunu diyor zaten. İyi biri olursak, bu hayattaki lezzetleri de tadabiliriz. Sadece Allah'la olan ilişkimiz için değil, etrafımızdaki diğer varlıklarla da olan ilişkilerimizin iyi olması; sıkıntı ve zorluklara rağmen... Fakat bir türlü anlayamadığım şey, bu elementlerin (akıl, seçmek, acı) acı çekmeyle olan bağlantıları ve ilişkisiydi. Neden cennette kalmadık? Sıradaki şey neydi? Evet, Allah'ın sevgisini kazanacaktık; bize verdiği bu nimeti yaşayacaktık. Sıradaki şey, şuydu; Allah'la kul arasındaki bu ilişkiyi anlamak. Kur'an, bizim inanan olarak hakkımızda ne diyor? Ne istiyor, erkekten ve kadından? Sonra Allah, hakkında ne diyor bu üç elementin bu ilişkide oynadığı rol hakkında; ne diyor acaba? Çünkü eğer, Kur'an bunu göstermezse, o zaman bu üçü ilişkili değil demektir ve bir şey eksik kalır. Kendi kendime düşündüğümde fark ettim ki, bu Kur'an'ı yazan, müthiş bir akla sahip; çünkü eski bir kitap olmasına rağmen, medeniyetin olmadığı bir toplumdan gelmesine rağmen. Çünkü insanların ne bilgisi olabilirdi ki. Tarih bilmezler, edebiyat bilmezler; ondan önce gelen başka bir kitap da yok bu şekilde. Çöl kültüründen gelen bir kitap sadece. Böyle bir çevreden gelmesine rağmen içindekiler, akıllara durgunluk verecek derecede zekâ doluydu. Öyle bir ortamdan gelip, böyle bir kitap oluşturulmuş. Eğer aradaki ilişki, bu üç element eksikse bile hala müthiş bir şey. Ne bekleyebilirdiniz; kim bu sorulara cevap verebilir ki, başka. Tarih boyunca gelen hiçbir insan bu soruları cevaplayamaz.

İlk olarak Kur'an'da, inananlara yönelik söylenenler, sonra da Allah hakkındaki söylenenler ve arada var olması gereken bağ; aradığım şeyler bunlardı.

Kur'an, iman edenlerden ne istiyor?

Kur'an, birçok yerde Allah'ın hoşnut olduğu şeyleri toplayıp; Allah'ın, bizim nasıl davranmamız gerektiği ve ne yapmamız gerektiği hakkında anlam çıkarmak zor değil. Yani iyi amel, salih amel diye geçiyor; defalarca geçen... Allah'a iman etmek, Allah'la olan münasebet ve salih amel. Peki, salih amel nasıl tanımlanıyor? Kur'an'a bakınca, diyor ki, (hatırlayın: akıl, seçim, acı çekmek) şunları yapmalıyız: **“Şefkat gösterin, merhametli olun”** Ayetler elimde; ama zaman yetmediği için sıralayamıyorum. Affedici olun, diğerlerini affedin, adil olun, zayıfı koruyun, hakkınızı savunun, ilmi arayın, cömert olun, dürüst olun, huzur verici olun, diğerlerini sevin.

Bir ayet söyleyeceğim, zaten zamanımı aştım sayın yönetici: **“İman edip de, iyi davranışta bulunanlara gelince, onlar için çok merhametli olan Allah, gönüllerde bir sevgi yaratacaktır. Biz o Kur'an'ı senin diline kolaylaştırdık ki, onunla korunanları müjdeleyesin ve inatçı bir kavmi onunla uyarasın. Onu anlayasınız diye kolaylaştırdık.”** Böylece sevmeyi de öğrenecektik.

Peki, Kur'an Allah hakkında ne söylüyor? Şunu unutmayın ki, Kur'an'ı ilk okuduğunda anladıklarımı söylüyorum burada. Bu sefer aklım durmuştu, hafızamı zorluyordum; Kur'an, Allah hakkında ne diyor diye. Evet, diyordu ki, **“Hiçbir şey O'na kıyas edilemez.”** O'na kıyas edebileceğimiz hiçbir şey yok. Bizim tanımlarımız O'nu ihata edemez, mantığımız kavrayamaz. O, sınırın dışında; bizse kısıtlanmışız. O, zaman ve mekânın dışında, ötesinde; bizse içindeyiz. O ölümsüz, biz ölümlüyüz. O, maddesel değil, bizse maddeseliz. O'nu bize kıyaslayacak hiçbir yol yok; hiçbir şey yok. Bakın, şuna dedim ki, Allah sana, hem çok yakınlım, hem de senden çok uzağım; çünkü asla Allah'la bizim aramızdaki bağı anlayamayacaktım sanki. Neden bu üç şey önemli; çünkü Kur'an diyor ki: **“Biz, asla Allah'ı tam olarak anlayamayız.”** Neyse, Kur'an'ı okuduktan sonra bıraktım yere; dehşete düşmüştüm. Dürüst olmalıydım; hayal kırıklığına uğramıştım açıkçası. Yazar, o kadar zeki ve akıllı biriydi ki; asla akıl edemeyeceğim kadar.

3-4 hafta sonra evimde, televizyonun karşısında otururken (hani olur ya; bazen beklemediğiniz bir şeyler gelir aklınıza) öyle bir şey geldi aklıma; bir düşünce. Dur bir dakika, Kur'an Allah hakkında bir sürü şey söylüyor, defalarca diyormuş; ama ben kaçırmışım, atlamışım bütün önemli yerleri, her seferinde hem de... Çünkü hangi sayfaya baksanız, hangi surenin başına baksanız, Allah hakkında en önemli bilgileri göreceksiniz. Ben, ayetleri vurgulamak için bir çeşit sanat sanmıştım onu; çünkü her surenin başında **“Bismillahirrahmanirrahim”** (Rahman ve Rahim olan Allah...) yazısını görürsünüz. Okuduğunuz her sayfada, sure sonlarına geldiğinizde görürsünüz. Allah Rahmandır, Allah Rahimdir, Allah bağışlayandır, Allah koruyandır, Allah cömerttir; vadinde durur vs. Onlarca, yüzlerce böyle ifade görebilirsiniz. Kur'an, Allah'ın isimleriyle tanıtıyor; esma-i Hüsnâ ile. Tekrar tekrar, tekrar tekrar; her sayfada belirtiyor. Televizyonun karşısında otururken, not defterimi almaya gittim; bu yazdıklarım vardı not defterimde. Birden Allah'a ait mükemmel sıfatları yazmaya başladım ve şöyle idi: Allah şefkatliydi, Allah merhametliydi, Allah bağışlayandı, Allah adildi, Allah koruyucuydu, mazlumun savunucusuydu, koruyandı, her şeyi bilendi, Âlim'di, cömertti, vadinde durandı, sevendi, huzur kaynağıydı, doğrunun kaynağıydı vs.

Listeme yazdığım, insan hakkındaki; insanın nasıl olması gerektiğini anlatan her şeyin mükemmel kaynağı, Allah'dı. Bir anda bütün parçalar bir araya geldi; benim gördüğümü siz de gördünüz zannımca. Aniden her şey anlam kazandı; nasıl anlatayım bilemiyorum. Şimdi anlatmıştım; neden biz bunları yaşıyorduk? Neden o elementler önemliydi? Açıkça biz, Allah'la aramızdaki ilişkiyi kurabilmek için buradayız; O'na daha yakın olabilmek için. Ama O, sınırların dışındayken, O'na nasıl yaklaşabiliriz ki. Biz ölümsüzüz, O ölümlü (özür dilerim tam tersi); O ölümsüzken, zaman ve mekândan münezzehken, nasıl yakın olabiliriz ki, böyle bir Tanrı'ya. Eğer size yakın olmak istersem; mesela, sizinle ortak paylaşmam gereken şeyler olmalı, ortak yönlerimiz olmalı değil mi? Örneğin, eğer bu genç arkadaşımıza fiziksel olarak yakın olmak istersem, ona yaklaşıyorum; çünkü ikimiz de bir vücuda sahibiz ve ben de vücudu-

mu ona yaklaştırırım... Peki, bir insan Allah'a nasıl yakın olur? O'nunla neyi paylaşıyoruz ki? Bize verdiği şeyleri O'nunla paylaşıyoruz; çünkü Kur'an, bize diyor ki: **“Yaratıldığımız zaman ruhumuza üflendi, O'nun ruhundan.”** Dünyaya günah işleme potansiyeli ve bütün bu özelliklerle ilgili; ya bu özellikleri öldürürüz içimizde, ya da yücelmemiz için kullanırız bunları işte. Bu özellikleri geliştirip, yaşadığımız zaman. Sadece bunlarla yetinmiyoruz aslında; aynı zamanda şunları da yaşıyoruz: Sonsuz güzellik, sonsuz huzur, sonsuz doğru, sonsuz şefkat, sonsuz merhamet vs. Hepsinin mükemmel kaynağına yaklaşıyoruz. Ne kadar merhametli olursak bu hayatta, diğer hayatta o kadar Allah'ın merhametine mazhar olacağız. Ne kadar şefkatli olursak, o kadar Allah'ın şefkatine mazhar olacağız. Bu hayatta ne kadar namaz kılırsak, tefekkür edersek, (diğer özellikleri de düşünün) ona göre, Allah'ın merhameti ve şefkati üzerimize olacak. Ne kadar doğru olursak, o kadar mutlak doğruyu, o kadar mutlak kaynağı tecrübe edecek seviyeye ulaşacağız; çünkü mutlak hakikat, Allah'dır. Bütün bu özellikleri ne kadar geliştirirsek, O'nun varlığını tecrübe edecek seviyeye ulaşacağız. Bizdeki bu numunelik özellikler, bizle Allah arasında olması gereken bir ilişki bağı rolü oynuyor; fiziksel yakınlışmaktan daha öte bir şey. Akılların yakınsallığından öte bir şey, duyguların benzerliğinden farklı bir şey; bu, var olma benzerliğidir aslında, benzer olabileceğimiz en yakın nokta işte.

Bir benzetme yapayım, çocuklarımda da işe yarar: Diyelim ki, bir altın balığım var. Bir köpeğim ve üç kızım var; gerçekte de, üç kızım var zaten. Ne kadar sevgim, şefkatim, bağışlamam ilğim varsa bu balığa yönelttim diyelim. Sadece çok çok azını hissedecektir, belki de hiç fark etmeyecektir bile; çünkü çok basit bir canlı. Fakat köpeğime gelince, aynı şeyleri ona gösterdiğimde balıktan daha fazla hissedeceği kesindir. Aramızdaki yakınlığın daha fazla olması, daha fazla ilgilenebilmem, aramızda daha güzel bir ilişki olmasına yol açar öyle değil mi? Ama çocuklarıma gelince; özellikle büyüdükçe kendi tecrübeleriyle, benim onlara gösterdiğim bütün şefkati, merhameti, ilgimi, sevgimi, cömertliğimi; yani verdiğim her şeyi, kesinlikle köpeğimden çok çok daha fazla hissedeceklerdir. Ve köpeğimle asla yaşayamayacağım bir hüznü yaşayabilirim ki; hayvanları da çok severim yani. Üç kızınıza olan ilgi ve sevgi, diğer hiçbir ilişki ile kıyaslanamayacak derecede küçük kalır. Tabi, eşimle olan ilişkim de çok iyi bu arada; eşim harika bir insandır gerçekten, güzellik abidesidir.

Bir dakika, hala açıklanmayan bir şey var: **Neden akıl, neden seçim, neden acı çekmek?** Dedim ki: “Tam da Müslüman olacaktım, Kur'an vesilesiyle; her neyse, beni çeviriyordu. Kabul etmem için ayartıyordun felsefenle; ama dur bir dakika, bu üç şeyi niye tecrübe ediyoruz? Programlasaydın bizi, yine şefkati, merhameti vs. içimize baştan yerleştirseydin. Niye bu üç şey! Bir anda soru, açıklığa kavuştu. Bizler yaratılanız, bizler istediğimizi yapabiliriz; fakat az önce listelediğim hiçbir şeyi bu üç element (akıl, seçim ve acı) olmadan yaşayamazsınız. Matematikte olduğu gibi tıpkı, kilit elemanların yerini değiştiremezsin yani. Ve bu üç şey, kesinlikle kilit eleman; örneğin hata yapmayan bir bilgisayar programlayabilirsin tabi, ama bu asla onu dürüst bir bilgisayar yapmaz. Kimse bana şöyle demedi: **“Bu bilgisa-**

yar, gördüğüm en dürüst bilgisayar!” Programlıysa, asla dürüst olamaz. Bir tomografi cihazını programlayabilirsiniz; ama asla bu, onu şefkatli yapmaz. Hiçbir doktor demez ki, **“Jeffry, eğer şefkatli bir tomografi cihazı görmek istiyorsan, yanıma gel”** Çünkü bütün bu şefkat, merhamet, dürüstlük, ilgi, sevgi; hepsinin doğduğu yer **“akıl, seçim ve acı”**dır. Eğer şefkati anlamak istiyorsak, şefkatli birini arıyorsak; etrafımızda acı çeken birilerinin de olması gerekir. Yardım edip edemeyeceğimize karar verirken, aklımızı kullanıp; “bende olması gereken şey nedir?” deriz. Benim de onda olan bir şeye sahip olmam lazım; kendimden olan. Eğer bu zihinsel altyapım yoksa yaptığım davranış şefkati göstermez, seçimle yapılmazsa da şefkat olmaz; onu şefkat yapan bizim seçimimizdir. Aynı şeyi doğruluk, dürüstlük için de düşünün; doğru olan şey, aslında doğru olan ama yanlış olan arasında yaptığımız seçimdir. Bu seçim, bütün özelliklerimizi etkiler aslında. Yaptığımız bu seçimden dolayı, çektiğimiz acının da arkasında büyük bir doğru yatar. Her zaman yaptığımız o doğru-yanlış seçiminde, sonucu da düşünmeliyiz. **“Doğru söylemezsem, öğretmenim bana not vermez”**; doğruyu bul ve söyle, notu kap. Bizim aklımıza ve seçimimize kalmış. Nikâh memurunu düşünün, size sorar: **“Bu kadının eşin olmasını ister misin? Sağlıkta ve hastalıkta, zenginlikte fakirlikte; ölene kadar.”** Niye soruyorlar sanıyorsunuz? Bilerek mi bu seçimi yapıyorsunuz? Her ihtimali düşündünüz mü? Niçin buradasın? Zengin de olabilirsin; ama fakirlik de var. Sağlık da var, hastalık da. Acı çekebilirsiniz, ölene kadar. Bir kadın dese ki: **“Benim eşim, beni sevmiyor; çünkü işler zora girdiği zaman hayat sıkıcı hale gelince, zorluklarla karşılaşınca terk etti gitti beni.”** Tabi ki, haklı olur değil mi? Sevginin ne olduğunu anlamıştı; aşk bu kadardı yani. Acı çekme, beraber olma, birbirine kötü davranmama; bunların hepsi, bu üç şeye bağlı. Kur’an’ın bu üç şeyi neden vurguladığını anlamak kolaylaşmıştı artık. Bu listedekileri geliştirebilmek için, bu elementleri eklemek zorundayız. Bu yüzden, anlamak çok kolay, **“neden Kur’an böyle diyor?”** diye. Neden Kur’an’ın, günahtan ve kendine zarar vermekten bahsettiği açık artık. Günah işlediğimiz zaman, kendimize eziyet ediyoruz; çünkü bu listedekilerin tam tersini yaparsak, kelimenin tam anlamıyla kendimize zarar veriyoruz. Kendimize bu zararı verirsek, bizi bu dünyada bekleyen ve öbür dünyada da yaşayacağımız sonsuz güzelliği, Allah’ın sonsuz merhametini hissedebilecek kabiliyeti kaybediyoruz demektir. Şuna benziyor: Bu dünyaya geliyorsun; ama ihtiyacın olan hiçbir fiziksel gelişimin tamamlanmamış; yani mutluluk, eğlence, huzur, rahatlık nedir bilemiyorsun. Bu dünyada kendine fiziksel olarak zarar verirsen, bu senin direncini kırar; mikroba karşı, hastalıklara karşı. Susuzluğun bitmeyecek, açlığın bitmeyecek; fiziksel olarak rahatlığa kavuşamayacaksın. Bunlar seni öbür dünyaya, sen de onları öbür dünyaya taşıyacaksın. Eğer bunları yapmazsak, Allah’a olan sevgimiz dâhilinde, bu dünyadaki en büyük acıyı çekeriz; fiziksel bir acıdan çok daha kötü bir acı olacak bu. Bu yüzden bir yangından daha kötü olacak, cehennem gibi olacak.

Kur'an, sözlü ifadelerle anlatıyor cenneti; ama bu çok çok daha güzel bir duygu olacak. Eğer bize verilen listedekileri yaşarsak, bir yandan böyle; diğer yandansa, müthiş bir acı seni bekliyor olacak. Bunu da sen kendi kendine yapacaksın; hayal bile edemezsiniz bu acıyı. Kur'an diyor ki: **“Hesab günü geldiğinde Allah diyecek ki, ‘Ben size zarar vermedim; siz, kendi kendinize zarar verdiniz’”**; kesinlikle objektif bir doğru bu. Amacım kimseyi korkutmak değildi bu arada; önemini vurgulamaya çalıştım.

Beni uzun süre dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

<https://www.youtube.com/watch?v=vIbvRpzAvTg&feature=youtu.be>

SİMULTANEDEN DERLEYEN

CELAL SANCAR

10.09.2017

ANKARA